

โครงการ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการส่งเสริมและอนุรักษ์ผักพื้นบ้านในพื้นที่ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้รับผิดชอบ/หน่วยงานรับผิดชอบ อ.ธฤช เรือนคำ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ที่มาและความสำคัญของโครงการ

ผักพื้นบ้าน คือ พืชผักในท้องถิ่น หาง่าย ปลูกง่าย ตามป่าเขา หนองบึง หรือนำมาปลูกเพื่อสะดวกในการเก็บมาบริโภค มีประโยชน์ต่อสุขภาพ ที่เรียกว่า สมุนไพรใช้สำหรับสร้างภูมิคุ้มกัน จะบริโภคตามฤดูกาล สร้างความสมดุลให้กับร่างกายที่ประกอบด้วยธาตุทั้ง 4 (ธาตุไฟ ลม น้ำ และดิน) ที่สำคัญ ผักพื้นบ้านเป็นไม้พื้นเมือง เป็นสายพันธ์ที่แข็งแรง เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ และภูมิประเทศของประเทศไทย ทำให้เราได้บริโภคพืชผักปลอดภัยจากสารเคมียาฆ่าแมลง และปุ๋ยเร่งการเจริญเติบโตด้วยเหตุนี้ผักพื้นบ้านจึงเป็นแหล่งอาหารที่หาได้ง่ายในชุมชน ชาวบ้านนิยมปลูกไว้เพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน หรือนำมาขายเพื่อเพิ่มรายได้ นอกจากผักพื้นบ้านจะเป็นผักที่มีรสชาติที่หลากหลายเป็นเอกลักษณ์แล้วที่สำคัญผักพื้นบ้านมีประโยชน์และมีคุณค่าทางโภชนาการมากมายเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ มีทั้งใยอาหารช่วยในเรื่องของระบบขับถ่าย มีสารอาหารต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย มีสารต้านอนุมูลอิสระ เช่น เบตาแคโรทีน วิตามินซี เป็นต้น ผักพื้นบ้านสามารถแบ่งตามการนำส่วนต่างๆ ของพืชมาบริโภคเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ใบและยอดเช่น ผักบุ้ง ผักตำลึง ยอดชะอม 2) ราก หัว และเหง้า เช่น ขิงข่า ขมิ้น 3) ดอกเช่น ดอกขจรดอกโสน ดอกสะเดา 4) ผล เช่น สะตอ มะรุ้ม มะเขือ น้ำเต้า เป็นต้น

มนุษย์เราที่เกิดมาต้องรู้จักดูแลสุขภาพของตนเอง โดยใช้อาหารจากผักพื้นบ้านที่เป็นผลผลิตทางธรรมชาติจากธาตุไฟ ลม น้ำ และดิน ภายนอกร่างกายมาปรับธาตุภายในร่างกายให้สมดุลด้วยการบริโภคอาหารบำรุงธาตุทั้งสี่ และบำรุงธาตุที่เป็นธาตุเจ้าเรือนของตนให้มากกว่าธาตุอื่นจะได้ไม่เจ็บป่วย ถ้าเกิดไม่สมดุลขึ้นมักเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดจากจุดอ่อนด้านสุขภาพของแต่ละคนตามธาตุเจ้าเรือน จึงเป็นที่มาของการบริโภคอาหารตามธาตุเจ้าเรือน โดยใช้รสและสรรพคุณของอาหารเป็นยา เพื่อส่งเสริมสุขภาพและปรับสมดุลของร่างกายใช้ป้องกันการเจ็บป่วยที่อาจเกิดขึ้นได้ประกอบกับปัจจุบันแนวคิดทางด้านสุขภาพที่เน้นความสอดคล้องกับธรรมชาติ ภายใต้เงื่อนไขของภูมินิเวศน์และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละท้องถิ่นก็มีภูมิปัญญาในการจัดการสุขภาพของตนเอง และการพึ่งพาตนเองได้ ดังจะเห็นว่ามิติการสร้างเสริมสุขภาพชุมชนเป็นวิถีชีวิต วิถีปฏิบัติ ด้านอาหาร และสมุนไพร พิธีกรรม ประเพณีและระบบการแพทย์พื้นบ้าน ซึ่งจากงานวิจัยที่พบว่า การดูแลสุขภาพของชุมชน มีการใช้สมุนไพรทั้งในด้านการรักษา การส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโดยการใช้พืชสมุนไพรทั้งในการบำบัดรักษา ใช้ประกอบในการทำอาหารเพื่อเป็นอาหารเสริมและการส่งเสริมให้มีสุขภาพดีด้วยการกินอาหารที่ปรุงด้วยพืชผักสมุนไพร ผักพื้นบ้านที่มีสรรพคุณเป็นยา (กิจปพน ศรีธานี : 2555)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผักพื้นบ้าน อันหมายถึง พรรณพืชผักพื้นบ้านหรือพรรณไม้พื้นเมืองในท้องถิ่นที่ชาวบ้านนำมาบริโภคเป็นผักตามวัฒนธรรมการบริโภคของท้องถิ่นที่ได้มาตามแหล่งธรรมชาติ จาก สวน นา ไร่ หรือชาวบ้านนำมาปลูกไว้ใกล้บ้านเพื่อสะดวกในการนำมาบริโภคนั้น มีความสำคัญยิ่งต่อวิถีความเป็นอยู่ของ

คนในชุมชนทั้งทางด้านอาหาร สุขภาพ เศรษฐกิจที่เชื่อมโยงไปถึงความเชื่อและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนและผักพื้นบ้านเหล่านี้ อาจมีชื่อเฉพาะตามท้องถิ่น และนำไปประกอบอาหารพื้นเมืองตามกรรมวิธีเฉพาะแต่ละท้องถิ่นอาจกล่าวได้ว่า ผักพื้นบ้านมีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพอนามัย และอาจถือได้ว่าเมื่อนำผักพื้นบ้านมาบูรณาการเข้ากับกระบวนการหรือวิธีการในการประกอบอาหาร การนำใช้เป็นยารักษาโรคหรือสร้างเสริมสุขภาพ ก็อาจสรุปได้ว่าทั้งตัวพืชผักพื้นบ้านและกระบวนการและการนำไปใช้ประโยชน์ในแง่มุมมองต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนนั้นถือได้ว่าเป็นความรู้และภูมิปัญญาของท้องถิ่น ที่ควรได้รับการจัดการที่ดีเพื่อประโยชน์ของชุมชนในระยะยาว

ในพื้นที่ อำเภอมะแมง จังหวัดเชียงใหม่ มีผักพื้นบ้านมากมายหลายชนิด ที่ทำให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์อย่างมากจากการบริโภคนอกเหนือจากความอร่อย ผักพื้นบ้านยังเป็นผักที่ปลอดภัยจากสารเคมีเองจากผักพื้นบ้านไม่ค่อยมีโรค และแมลงมารบกวน ซึ่งเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผักพื้นบ้านได้รับความนิยมนิยมจากผู้บริโภคที่รักสุขภาพ ซึ่งความจริงแล้ว ผักพื้นบ้านหลายชนิดเป็นผักที่ชาวบ้านบริโภคมาช้านาน ต่อมาจึงได้มีการปลูกในเชิงการค้า เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคขณะเดียวกันเกษตรกรก็สนใจปลูกผักพื้นบ้านเป็นอาชีพกันมากขึ้น ชาวบ้านใช้ประโยชน์ในการ ทาอาหารป่า เก็บของป่า พืชผักพื้นบ้านออกจำหน่ายตามฤดูกาลของผักแต่ละประเภท เหล่านี้ล้วนต้องอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพืชผักพื้นบ้านซึ่งปัจจุบันอาจถูกเลื่อนล้มหรือสูญหายได้ การรวบรวม สารสนเทศพืชผักพื้นบ้านในป่าชุมชนและบริเวณชุมชนในอำเภอมะแมง ได้เห็นความสำคัญของผักพื้นบ้านและ ใช้ประโยชน์ซึ่งผลที่ได้จะนำไปสู่การอนุรักษ์ฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์สำหรับ ชุมชนและใช้สำหรับนักวิจัยในการทำงานใช้อ้างอิง พัฒนาต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านการอนุรักษ์พืชผักพื้นบ้าน โดยการนำเอาเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้ในการจัดการฐานข้อมูลเพื่อรวบรวม สารสนเทศและเผยแพร่ข้อมูลและให้บริการข้อมูลสารสนเทศแก่คนในชุมชน โดยกระบวนการการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมบทบาทของคนในชุมชนที่จะนำศักยภาพของคนในชุมชนมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ตลอดจนการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่สังคม รวมถึงการขับเคลื่อนและผลักดันให้อำเภอมะแมงพัฒนาไปสู่ชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการจัดการสุขภาพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยการปลูกเองในครัวเรือน ในชุมชน และการประกอบอาหารประจำวันของมนุษย์ และสัตว์เลี้ยง เป็นยาสมุนไพรเพื่อใช้ในการบำบัด รักษาโรค ใช้ประกอบพิธีกรรม การแปรรูปเป็นยาสมุนไพรสร้างความตระหนักของคนในชุมชน โดยสร้างเครือข่ายในกลุ่มชุมชนและสร้างแนวทางให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การอนุรักษ์พืชผักพื้นบ้าน ให้เป็นสมุนไพรของชุมชนบ้านเอาไว้ไม่ให้สูญหายและปรับปรุงพัฒนาใช้ประโยชน์ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตในชุมชนและสังคมในปัจจุบันและ อนาคตนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรในชุมชนอย่างยั่งยืน เนื่องจากผักพื้นบ้านเป็นส่วนหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งเสริมให้ชุมชนได้มีโอกาสพัฒนา ศักยภาพในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับข้อมูลผักพื้นบ้านต่างๆ ได้ด้วยตนเอง เพื่อให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลผักพื้นบ้านที่ได้จัดทำขึ้นร่วมกัน ส่งเสริมการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการส่งเสริมพัฒนาการปลูกเลี้ยงและขยายพันธุ์อย่างเป็นระบบเพื่อการค้าอาจสามารถพัฒนาเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ขึ้นได้ ซึ่งสามารถช่วยให้มีการใช้ประโยชน์ จากพืชท้องถิ่นได้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงาน

ตามกรอบแผนแม่บทของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ในด้านการจัดทำฐานข้อมูลดิจิทัล ด้านการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรในด้านต่างๆ อีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสนองพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
2. เพื่อศึกษาบริบทข้อมูลการใช้ประโยชน์จากพืชพื้นบ้านปัญญาท้องถิ่นในด้านการอนุรักษ์พืชผักพื้นบ้านให้ชุมชน
3. เพื่อออกแบบสื่อ จัดสร้าง Story Board วิเคราะห์และออกแบบระบบ
4. เพื่อสร้างฐานข้อมูลฐานข้อมูลผักพื้นบ้าน
5. เพื่อจัดอบรมการใช้งานระบบให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเผยแพร่การใช้ระบบ

ผลการดำเนินงาน / บทคัดย่อ

1. เพื่อสนองพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร

ได้สนองพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร

2. เพื่อศึกษาบริบทข้อมูลการใช้ประโยชน์จากพืชพื้นบ้านปัญญาท้องถิ่นในด้านการอนุรักษ์พืชผักพื้นบ้านให้ชุมชน

ได้ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากพืชพื้นบ้านปัญญาท้องถิ่นในด้านการอนุรักษ์พืชผักพื้นบ้านให้ชุมชน

3. เพื่อออกแบบสื่อ จัดสร้าง Story Board วิเคราะห์และออกแบบระบบ

ได้ผังงานการไหลข้อมูล รูปแบบของระบบรูปแบบรายงาน

4. เพื่อสร้างฐานข้อมูลฐานข้อมูลผักพื้นบ้าน

- 4.1. ได้ฐานข้อมูลผักพื้นบ้าน

- 4.2. ได้เว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับผักพื้นบ้าน

5. เพื่อจัดอบรมการใช้งานระบบให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเผยแพร่การใช้ระบบ

ผู้ใช้งานและผู้ดูแลระบบเข้าใจในระบบงาน

ปัญหา อุปสรรค

- ไม่มี -

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค

- ไม่มี -

ภาพกิจกรรม

- ไม่มี -